

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon

BEL/OMB

Telefoonnummer +

1 | 16

Betreft:

Geachte leden,

Ter voorbereiding van het interpellatiedebat van 17 juni 2019 over 'grafietregens Tata Steel / Harsco Metals' reageren wij met deze brief op de vragen die leven bij de fracties van CDA, Partij voor de Dieren, SP, ChristenUnie, Forum voor Democratie, 50PLUS/PvdO en DENK.

Veel van de vragen zijn van technische aard en kunnen niet eenvoudig in korte bewoordingen worden beantwoord. Om die reden sturen wij - aanvullend op het interpellatiedebat van 17 juni 2019 - in de bijlage een schriftelijke reactie van ons college op de (niet uitputtende) vragenlijst van de genoemde fracties.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

Deze beslissing is namens gedeputeerde staten genomen door het lid van het college dat met dit onderwerp is belast

4 bijlagen

Verzenddatum

Kenmerk

1235907/1235921

Uw kenmerk

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

Vragen fracties CDA, Partij voor de Dieren, SP, ChristenUnie, Forum voor Democratie, 50PLUS/PvdO en DENK

1. Wie was opdrachtgever van het RIVM onderzoek? Waarom is besloten tot een beperkt onderzoek van slechts 1 meting met de gevolgen voor een beperkte groep van de samenleving? Welke vervolgonderzoeken gaat de gedeputeerde uitvoeren en op welke termijn?

Het college van Gedeputeerde Staten is opdrachtgever van het RIVM-onderzoek.

Wij hebben RIVM opdracht gegeven de effecten van de grafietregens op de gezondheid van omwonenden te onderzoeken. Omdat dit niet eenvoudig is, is dit onderzoek in twee fasen opgedeeld. Het RIVM heeft in goed overleg met de klankbordgroep en haar onafhankelijke voorzitter de opzet van het fase-1-onderzoek bepaald. Eenzelfde benadering is afgesproken voor een eventuele Fase 2 van het onderzoek. Het college heeft voor deze benadering gekozen en scheidt daarvoor de financiële ruimte. Over deze keuze legt ons college verantwoording af.

Fase 1

In de eerste fase worden/zijn de volgende werkzaamheden uitgevoerd en opgeleverd:

- 1) Een eerste duiding van gezondheidsrisico's van grafietregen op basis van een beperkt aantal veegmonsters en een aantal aannames over blootstelling onder meer op basis van de wetenschappelijke database van het RIVM. Dit om snel enige inzicht te hebben in de gezondheidsrisico's en als input voor het onderzoeksvoorstel als bedoeld onder punt 2.
- 2) Een onderzoeksvoorstel over grafietregen en gezondheid dat is gebaseerd op de vragen en zorgen van bewoners van de IJmond. Waar nuttig, wordt dit verbreed naar (fijn)stof en gezondheid.
- 3) Antwoorden op vragen en zorgen van bewoners over grafietregens en gezondheid, fijnstof en gezondheid in de IJmond, die op basis van bestaande kennis gegeven kunnen worden.
- 4) Lijst met vragen en zorgen van bewoners die niet aan het RIVM zijn om te beantwoorden.

De opgeleverde rapportage 'Inschatting gezondheidsrisico's grafietregen in Wijk aan Zee' is een tussenproduct van dit fase-1-onderzoek. De beperking van dit onderdeel van het onderzoek met slechts één meting ligt dus in de gewenste snelheid van een eerste duiding van de gezondheidseffecten én dat dit 'slechts' input is voor het onderzoeksvoorstel voor de effecten van grafietregens op de gezondheid.

Fase 2

Het uitvoeren van een eventueel vervolgonderzoek is Fase 2. Een advies over de mogelijkheden voor vervolgonderzoek wordt medio juli 2019 door het RIVM aangeboden aan de provincie. Op

basis hiervan zullen wij een besluit nemen over de onderzoeksvragen en de planning.

Alle informatie over dit project van RIVM is te vinden op:
<https://www.rivm.nl/grafietregen-en-gezondheid-2019>.

2. Welke acties heeft college ingezet naar aanleiding van het onderzoek van RIVM?

De resultaten van het fase-1-onderzoek zijn door ons college gedeeld en besproken met het RIVM, de gemeenten, de GGD en OD NZKG. Wij hebben de resultaten – gelet op de ernst hiervan – ook direct gedeeld met Harsco en Tata Steel.

Mede onder druk van ons college hebben Harsco en Tata Steel op 4 juni 2019 aangekondigd per direct extra maatregelen te nemen om het optreden van grafietuitstoot te voorkomen (zie bijgevoegde brief van Tata Steel d.d. 5 juni 2019). Aanvullend hierop heeft ons college het toezicht en handhaving geïntensiveerd. Dit toezicht strekt zich ook uit tot het controleren of en in hoeverre de extra maatregelen door Harsco en Tata Steel daadwerkelijk worden ingevoerd (formeel-juridisch heeft ons college hier echter geen grondslag voor). Daarnaast heeft gedeputeerde Tekin, namens ons college, gesprekken gevoerd met de directie van Tata Steel en met vertegenwoordigers van de bewonersverenigingen. Op 19 juni 2019 worden de inwoners geïnformeerd door ons college en het RIVM, de GGD, en OD NZKG over de het rapport van RIVM en de gevolgen daarvan.

3. Kan de gedeputeerde uitleggen waarom RIVM met een tussenrapport is gekomen en welke afspraken waren gemaakt rondom communicatie van de resultaten?

Zie vraag 1 waarom er sprake is van een tussenrapport.

Bij de offerte zijn de volgende voor communicatie relevante afspraken gemaakt:

- Het RIVM heeft een onafhankelijke positie in de uitvoering en disseminatie van het project. Het RIVM werkt hierbij volgens de wet op het RIVM (<https://wetten.overheid.nl/BWBR0008289>).
- Er wordt ingezet op afronding voor de zomer. Bij extra werk – optionele taken in de nieuwe offerte – zal de doorloop langer zijn.
- De resultaten van de eerste fase zijn openbaar beschikbaar. Het RIVM heeft de leidende rol bij disseminatie, zowel wat betreft de vorm als ook het moment waarop de informatie naar buiten gaat
- Over het resultaat van Fase 1 zal besluitvorming plaatsvinden (wel/niet doorgaan), daarover wordt transparant gecommuniceerd.
- De start van het onderzoek mag snel zichtbaar zijn, als er op korte termijn een grafietregen is, heeft het de voorkeur dat er snel gemeten wordt.

4. Wat heeft de gedeputeerde gedaan in de tien dagen tussen het moment dat hij kennis had van het tussenrapport en de verschijning daarvan?

Dit is een onjuiste voorstelling van zaken. Ons college heeft 26 uur voor publicatie door RIVM voor het eerst kennis genomen van het rapport.

Op 10 mei jl. is ons college geïnformeerd door het RIVM dat er geen acuut risico was voor de volksgezondheid. Op 20 mei jl. heeft het RIVM meegedeeld dat het rapport waarschijnlijk 29 mei 2019 gereed zou zijn (hierbij is niets gedeeld over de inhoud ervan). Op 28 mei 2019 heeft RIVM aangegeven dat het rapport – volgens de afspraken tussen het RIVM, de klankbordgroep en de provincie als opdrachtgever – op 3 juni 2019 aan de provincie en de klankbordgroep zou worden gestuurd en op 4 juni 2019 zou worden gepubliceerd. Op die 28^e mei is door RIVM alleen medegedeeld dat 'grafietregens onwenselijk zijn voor de gezondheid van de bewoners'. Op basis hiervan heeft de gedeputeerde Tekin zich, namens ons college, samen met een ambtelijke kerngroep van medewerkers van de provincie en OD NZKG voorbereid op de mogelijke scenario's en gevolgen van de term 'onwenselijk'. Ook hebben wij de bestuurders van de betreffende gemeenten alsook Harsco en Tata Steel ingelicht.

Op 3 juni 2019 heeft het RIVM tussen 12.00 en 14.30 uur de rapportage beschikbaar gesteld aan de klankbordgroep en daarbij elke deelnemer afzonderlijk gebeld. Ook wij hebben om 12.00 uur het rapport gekregen van het RIVM en dit doorgezonden aan OD NZKG, de GGD en een vertegenwoordiger van de betrokken gemeenten. Volgens afspraak is het rapport ook direct doorgestuurd aan Harsco en Tata Steel, zij zijn namelijk de partijen die zo nodig direct acties konden ondernemen. Om 14.30 uur heeft het RIVM een toelichting op het rapport gegeven aan gedeputeerde Tekin in aanwezigheid van OD NZKG, de GGD, een vertegenwoordiger van de betrokken gemeenten, Harsco en Tata Steel. 's Avonds is het rapport door het RIVM toegelicht aan de klankbordgroepleden. Het RIVM heeft het rapport op 4 juni 2019 om 14 uur gepubliceerd op hun website.

Wij hebben ons ervan vergewist dat de afspraken met de klankbordgroep werden gerespecteerd en dat er zo vlot mogelijk een zorgvuldige toelichting voor omwonenden werd belegd. Deze bijeenkomst loopt daarmee vooruit op het definitieve rapport van Fase 1 dat naast deze rapportage over de veegmonsters vooral de set van antwoorden bevat op de vragen die op basis van bestaande kennis door het RIVM kunnen worden beantwoord.

Zie ook de brief van GS aan PS d.d. 4 juni 2019 (1228565/1228571).

5. Het ILT gaat naar de rechter om betere handhaving af te dwingen. Is het college met ons van mening dat de huidige handhaving tekortschiet of in het verleden tekort is geschoten?

Het ILT gaat niet naar de rechter om betere handhaving af te dwingen, maar om voorschriften in de vergunning van Tata Steel af te dwingen.

ILT voert wel het zogenaamde interbestuurlijk toezicht uit op de wijze waarop wij onze VTH-taken uitvoeren. De nadruk ligt hierbij

op de majeure risico (Brzo) en grote chemische bedrijven (RIE4). Dit interbestuurlijk toezicht bestaat uit twee sporen: een proactieve vorm van monitoring en beeldvorming van de taakuitvoering door de provincie en een reactieve vorm van onderzoek naar aanleiding van klachten en of signalen. Op basis van de laatste monitoring heeft ILT geconstateerd dat onze taakuitvoering voldoet aan de van toepassing zijnde wet- en regelgeving. Hierover zijn uw Staten op 19 april 2018 door ons college geïnformeerd (zie bijlage brief 999423/1000077).

ILT heeft twee afwijkingen geconstateerd:

- 1) Op onderdelen is ons handhavingsbeleid op bestuurlijk niveau niet afgestemd met andere handhavingspartners. Dit is wettelijk verplicht. Voor de Natura2000- en NNN-gebieden zijn wel afgestemd met gemeenten, natuur-, recreatie- en waterbeheerders en de politie. Op dit moment ligt ook afgestemd handhavingsbeleid ter besluitvorming voor aan ons college voor de onderdelen die nog niet waren afgestemd (VTH-handhavingsstrategieën).
- 2) Er waren geen domino-inrichtingen aangewezen. Domino-inrichtingen zijn bedrijven die vallen onder het Brzo en waarvan de risico's van een zwaar ongeval of de gevolgen ervan ook consequenties hebben voor naburige objecten. Hierdoor kunnen de gevolgen van een ongeval nog groter worden. OD NZKG heeft deze domino-inrichtingen inmiddels aangewezen.

Verder heeft ILT nooit onderzoek gedaan naar de provincie Noord-Holland naar aanleiding van klachten of signalen (reactieve spoor). De staatssecretaris heeft in het AO van 5 juni 2019 aangegeven dat van taakverwaarlozing geen sprake is en dat wij in deze casus actief zijn, steeds acties ondernemen en de dwangsommen verhogen. Ons college is niet van mening dat de handhaving tekortschiet of tekort is geschoten.

ILT stapt nu – in haar rol als wettelijk adviseur – naar de rechter om af te dwingen dat bepaalde NO_x(stikstofoxiden)-reducerende voorschriften in de vergunning van Tata Steel worden opgenomen. Dit heeft dus niets te maken met de grafietregens van Harsco en/of handhaving daarvan.

Uitgevoerde handhavingsacties

Bij het uitvoeren van toezicht en de handhaving past OD NZKG, namens ons college, de landelijke handhavingsstrategie toe. Op 26 juni 2018 is Harsco tijdens een inspectie aangesproken op het stijgend aantal meldingen en klachten, gevolgd door een tweede inspectie op 2 juli 2018. Op 3 juli 2018 is Harsco schriftelijk gesommeerd te zorgen dat de stofemissies worden beëindigd. Na de sommatiebrief van 3 juli 2018 volgde een concept last onder dwangsom (LOD) op 24 september 2018. Tegen deze LOD heeft Harsco op 15 oktober 2018 een zienswijze ingediend. Op 1 november 2018 is de eerste definitieve LOD opgelegd, voor een bedrag van € 5.000 per overtreding met een maximum van 30 overtredingen en een totaalbedrag van € 150.000. Op 22 januari 2019 is het maximumaantal overtredingen van de LOD bereikt. Daarna is, om druk op structurele verbeteringen te houden, onmiddellijk de tweede dwangsom van kracht geworden, met een verhoogd bedrag. De tweede dwangsom is ter hoogte

van een verbeuring van € 25.000 per overtreding, met een maximum van € 300.000.

Ook is het bedrijf tegelijkertijd onder verscherpt toezicht geplaatst. Verscherpt toezicht betekent dat er maandelijks met de directie wordt gesproken over de effectiviteit van de te nemen maatregelen. Het effect van de dwangsommen, met als doel gedragsverandering tot stand te brengen, heeft geleid tot een vermindering van stofemissies en -overlast (zie ook de bijgevoegde brieven van ons college kenmerk 1201436/1201437 en OD NZKG d.d.1 april 2019).

- Er is geïnvesteerd in extra 'slakpannen'. Hierdoor kunnen afgevoerde slakken van de Oxystaalafabriek langer afkoelen, vóór verwerking bij Harsco. Daarmee wordt het risico op grafietregens beperkt.
- De slakpannen worden op een andere wijze gekiept.
- De risico-pannen worden gemonitord.
- Er zijn extra sproeisystemen aangebracht om stofverspreiding bij het kiepen van slakpannen verder te beperken.
- De bouw van een hal, zodat het kiepen van de ROZA-slak naar binnen kan worden verplaatst, is gestart.
- Tata Steel heeft zijn *Roadmap 2030* gepresenteerd (<https://omgeving.tatasteel.nl/tata-steel-en-omgeving/roadmap-2030.html>).

Tijdens de commissievergadering van 13 juni jl. is toegezegd dat we de komende 6-8 weken de huidige inspecties gaat intensiveren om de nieuwe werkwijze bij Harsco – gestold kiepen in plaats van vloeibaar kiepen – nauwgezet te monitoren.

6. Welke acties heeft de gedeputeerde ingezet naar aanleiding van de aankondiging van de ILT om naar de rechter te stappen om betere handhaving af te dwingen?

Zie het antwoord op vraag 5. ILT heeft nooit reden gezien om naar de rechter te stappen om betere handhaving af te dwingen. ILT wil – in haar rol als wettelijk adviseur – dat NO_x-reducerende voorschriften in de vergunning van Tata Steel worden opgenomen. Naar aanleiding van het bezwaar (en later beroep) dat ILT heeft aangetekend, heeft veelvuldig overleg plaatsgevonden tussen de provincie, OD NZKG en ILT op medewerkers-, directie- en bestuurlijk niveau. Ook de staatssecretaris is door ons college geïnformeerd over onze overwegingen. Zowel ons college als het ILT streven dezelfde doelen na, namelijk reductie van NO_x. We verschillen van mening over de wijze waarop dit juridisch kan worden afgedwongen. Hoewel de uitspraak van een rechter duidelijkheid geeft, gaat hier een traject van jaren aan vooraf. Ons college is van mening dat meer kan worden bereikt door middel van bestuurlijke en maatschappelijke druk. Zoals de afgelopen periode ook duidelijk is geworden.

7. Welke traject heeft zich afgespeeld voordat de ILT heeft besloten naar de rechter te stappen? Is de provincie eerder door ILT gewaarschuwd dat de handhaving onvoldoende was? Zo ja, waarom is daar destijds geen actie op ondernomen?

Zie het antwoord op de vragen 5 en 6. Volgens ILT voldoet onze taakuitvoering aan de van toepassing zijnde wet- en regelgeving.

Ten aanzien van de vergunningverlening heeft gedeputeerde Tekin, namens ons college, meermaals contact gehad met de directeur van ILT over onze standpunten ten aanzien van de NO_x-maatregelen. Ook op medewerkers-en directieniveau is veelvuldig overleg.

Het is niet ongewoon dat ILT een zienswijze uitbrengt op of beroep aantekent tegen een besluit van een bevoegd gezag. Om het beroep van ILT in perspectief te plaatsen verwijzen wij naar de lijst met ruim 100 door ILT uitgebrachte zienswijzen, beroepen en adviezen op aanvragen:

<https://www.ilent.nl/onderwerpen/wabo-vergunningen-grote-bedrijven/zienswijze-wabo-ilt>.

8. Wat is het oordeel van de OD over de uitkomsten van het vrijwillige kosteneffectiviteitsonderzoek van TATA?

Het vrijwillige kosteneffectiviteitsonderzoek is door Tata Steel toegezegd per brief. Dit gaat overigens over maatregelen voor NO_x-emissies bij de pelletfabriek in het kader van de implementatie van BBT-maatregel 36.

Het kosteneffectiviteitsonderzoek is nog niet gereed. OD NZKG heeft dus nog geen oordeel over de resultaten.

9. ILT stelt dat Tata Steel Europese normen overschrijdt en dat de provincie dat toelaat. Gedeputeerde zei tijdens de commissiebespreking op 13 juni 2019 dat hij de Europese normen als een absoluut minimum ziet. Waarom wordt daar dan niet op gehandhaafd door de provincie en waarom wordt overschrijding van de (al te zwakke) Europese normen toegestaan?

Het klopt dat wij de Europese milieurichtlijnen die in nationale wetgeving zijn geïmplementeerd als minimumnorm of -eis zien. Op basis hiervan worden door OD NZKG vergunningen verleend, wordt toezicht gehouden en waar nodig gehandhaafd. Zoals eerder gezegd streven ILT en ons college dezelfde doelen na. Ook wij willen dat ten minste de Europese normen worden gehaald. Hierbij zijn wij wel afhankelijk van wet- en regelgeving en jurisprudentie.

Het gaat in deze casus om een vergunningswijziging bij de Hoogovens 6 en 7 om BBT-maatregel 65 (reduceren NO_x-emissies windverhitters) te implementeren. Met de wijziging zijn de normen voor beide hoogovens verlaagd (verscherpt). Het klopt dat voor Hoogoven 7 een hogere emissiegrenswaarde (norm) is opgelegd, dan de Europese norm. Met die Europese norm wordt een grenswaarde voor de NO_x-emissie bedoeld, als de best beschikbare techniek uit BBT-maatregel 65 wordt toegepast. Deze techniek wordt in de praktijk ook daadwerkelijk bij beide hoogovens toegepast. Bij Hoogoven 7 blijkt de toepassing van deze techniek in de praktijk echter niet tot de genormeerde grenswaarde NO_x-emissies te leiden wegens afwijkende samenstelling van het stookgas. Er is onderzoek gedaan naar aanvullende maatregelen om de NO_x-emissie (verder) te beperken.

Dit zijn maatregelen die nergens in de praktijk worden toegepast en niet als effectief zijn bewezen.

10. Wanneer is precies besloten in de vergunning van Harsco een bepaling op te nemen dat stof niet verder dan 2 meter van de stortplek terecht mag komen? Wat was de aanleiding daartoe, en welke alternatieven zijn destijds overwogen?

In de oprichtingsvergunning van, destijds, Multiserv Holland BV is op 2 februari 2009 (kenmerk 2009-2963) het voorschrift 4.2.4 opgenomen dat "bij handelingen, zoals opbrengen en verwijderen, bij de opslag van slakken en het transporteren er vanaf 2 meter van de opslag geen stof visueel waarneembaar mag zijn". Na de uitspraak van de Raad van State van 10 februari 2010 is, in nauw overleg met Harsco, op 17 mei 2010, voorschrift 4.2.4 opnieuw aan de vergunning verbonden. Dit voorschrift is gebaseerd op het gestelde in de Nederlandse emissierichtlijn lucht (Ner). Er zijn destijds geen alternatieven overwogen. De Ner is opgesteld door de gezamenlijke overheden – provincies, gemeenten en Rijk – en wordt door de rechter beschouwd als een belangrijke richtlijn voor de vergunningverlener.

Het proces van het kiepen van slakpannen is een laagwaardige technologie, waarin geen nieuwe technologische ontwikkelingen zijn.

11. Bent u van mening dat incidentele visuele inspecties op grote afstand een adequate manier is om toezicht te houden op de stofverspreiding bij het storten van slakken?

Nee. Zoals door de heer Bakker tijdens de commissievergadering is aangegeven, vinden er diverse soorten inspecties plaats. Aangekondigd en onaangekondigd, administratief en in het veld en met verschillende niveaus van intensiviteit. Visuele inspecties op afstand is slechts één wijze waarop toezicht wordt gehouden bij Harsco. Voor het visueel waarnemen van stof buiten 2 meter van de opslag zijn visuele inspecties op grotere afstanden adequaat.

12. Hoe vaak is er sinds het afgeven van de vergunning aan Harsco gehandhaafd op de bepaling dat het stof niet verder dan 2 meter van de stortplek terecht mag komen? Wanneer zijn de eerste overtredingen geconstateerd?

Harsco was tot december 2016 een bedrijf met een lage inspectieprioriteit. Er was geen sprake van risico's, opvallende overlast, slecht naleefgedrag of andere redenen het bedrijf frequent te controleren. Op grond daarvan lag de gemiddelde controlefrequentie op 1 x per jaar. Het gemiddeld aantal inspecties lag tot en met 2014 feitelijk op 2 x per jaar. Bovenop deze gerichte inspecties worden gemiddeld 4 x per jaar algemene 'stofcontroles' uitgevoerd op het terrein van Tata Steel, waarbij Harsco ook is meegenomen. Bij Harsco zijn voor de periode tot 2016 geen bijzondere stofemissies of overtredingen geconstateerd.

Op 17 en 18 december 2016 zijn er voor het eerst veel klachten gemeld over (uitzonderlijke) stofoverlast, waarbij grafiet is

neergeslagen. Tussen 19 en 27 december 2016 heeft OD NZKG formeel uitleg gevraagd over oorzaken en maatregelen van Harsco en is intensief overleg gevoerd met zowel Harsco als Tata Steel.

Harsco en Tata Steel nemen maatregelen om het vrijkomen van grafiet te voorkomen. Die maatregelen lijken eind december 2016 succesvol en er is minder overlast. Op 6 februari 2017 overlegt OD NZKG met Harsco en Tata Steel over nadere analyse van de oorzaken en maatregelen. De tijdelijke en aanvullende maatregelen blijven gedurende 2017 succesvol en er is geen sprake van uitzonderlijke stofoverlast of overtredingen. Na meerdere voortgangsgesprekken, besluit OD NZKG eind 2017 deze geïntensiveerde toezichtaandacht te stoppen.

In het voorjaar van 2018 neemt het aantal meldingen van stofemissies door Harsco geleidelijk weer toe en stijgt ook het aantal klachten van omwonenden.

	2018									
	JAN	FEB	MRT	APR	MEI	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT
Meldingen	2	–	4	2	8	4	26	50	30	61
Klachten	–	–	2	–	5	3	36	4	7	96

Op 26 juni 2018 is Harsco tijdens een inspectie aangesproken op het stijgend aantal meldingen en klachten. OD NZKG meldt Harsco dat mogelijk een last onder dwangsom op wordt gelegd. Naar aanleiding van een vervolginginspectie op 2 juli, wordt Harsco op 3 juli 2018 schriftelijk gesommeerd ervoor zorg te dragen dat de stofemissies worden beëindigd en aangekondigd dat bestuursrechtelijke dwangmaatregelen volgen indien resultaten uitblijven.

In juli 2018 stijgen de meldingen (van het bedrijf) en de klachten (van omwonenden) over stofemissies en -overlast fors. In de media is sprake van 'grafietregens'. 1 november 2018 is een last onder dwangsom (LOD) opgelegd.

Zie de bijlagen voor een overzicht van inspecties sinds november 2018.

13. Tijdens de commissievergadering van 13 juni vertelde de OD dat vergunning van Harsco in 2010 is aangepast na een beroepszaak. Toen is de regel van "geen uitstoot van stoffen buiten twee meter van de bron" in de vergunning gekomen. Door wie is de beroepszaak aangespannen en met welke redenen precies? Wat was het doel achter de "2 meter-voorwaarden" en geldt die voorwaarde voor alle emissies van Harsco?

De beroepszaak was van de Dorpsraad Wijk aan Zee, naar aanleiding van de vergunning die in 2009 was gepubliceerd. Na de uitspraak van de Raad van State van 10 februari 2010 is, in nauw overleg met Harsco het voorschrift dat er vanaf 2 meter van de opslag geen stof visueel waarneembaar mag zijn, opnieuw aan de vergunning verbonden. Op 17 mei 2010 is deze vergunning definitief geworden.

Deze maatregel representeert de BBT bij bronnen van mogelijke stofverspreiding, zoals die destijds in de Ner was opgenomen. Het is een algemeen toepasselijke maatregel bij risico's van

stofverspreiding. Dat is een 'diffuse' verspreidingsbron. Voor emissies uit schoorstenen (een zogenaamde 'puntbron') gelden andere emissienormen. Daarvan is in de processen van Harsco echter geen sprake.

14. Staatssecretaris Van Veldhoven van Infrastructuur en Waterstaat heeft onlangs aan de Tweede Kamer aangegeven een onderzoek te willen naar de manier waarop de provincie Noord-Holland handhaaft, toezicht houdt en de vergunningen heeft verleend. Is het college met ons van mening dat de huidige vorm van handhaving, toezicht en het verlenen van vergunningen tekortschiet of in het verleden tekort is geschoten?

De Volkskrant heeft hierover onjuist bericht. De staatssecretaris wil geen onderzoek naar de manier waarop de provincie Noord-Holland zijn VTH-taken uitvoert. De staatssecretaris heeft op 29 mei jl. aan de Kamer geschreven dat ze de casus Tata Steel/Harsco wil laten evalueren als onderdeel van een breder onderzoek naar de kwaliteit van de uitvoering van de VTH-taken in Nederland, waarbij meerdere casussen door heel Nederland worden doorgelicht. (Zie link:

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2019/05/29/situatie-rondom-tata-steel-harsco-metals-holland-b-v>).

Dit is de wettelijk verplichte tweejaarlijkse evaluatie van het VTH-stelsel (art. 5.6, eerste lid, Wabo). Uit het onderzoek zullen aanbevelingen volgen voor het bevoegd gezag inzake de uitvoering, het ministerie IenW (stelselverantwoordelijke) en eventueel voor andere departementen in relatie tot de Wabo. De Staatssecretaris heeft daarbij aan de Tweede Kamer toegezegd inzicht te bieden in de kwaliteit van de uitvoering in specifieke casussen. Vooral wat betreft toezicht en handhaving in complexe situaties (Tata Steel is hierbij concreet als casus toegezegd).

Zoals bij antwoord 5 al opgemerkt heeft ILT ons eerder te kennen gegeven dat onze taakuitvoering voldoet aan de van toepassing zijnde wet- en regelgeving. In het AO van 5 juni 2019 heeft de staatssecretaris aangegeven de provincie is deze casus actief is, steeds acties neemt, de dwangsommen verhoogt en dat van taakverwaarlozing geen sprake is.

Wij zijn van mening dat binnen het huidige VTH-stelsel de vorm van handhaving, toezicht en het verlenen van vergunningen adequaat is.

15. Welke traject heeft zich afgespeeld voordat de Staatssecretaris besloot een onderzoek in te stellen? Is de provincie eerder door de staatssecretaris gewaarschuwd dat wijze waarop gehandhaafd werd, toezicht werd gehouden of vergunningen werden verleend, onvoldoende was? Zo ja, waarom is daar destijds geen actie op ondernomen?

Zie eerdere antwoorden. De staatssecretaris heeft niet besloten een onderzoek in te stellen, er is ook geen sprake van waarschuwingen aan de provincie die om actie vroegen.

16. Kan het college een inschatting geven over de aansprakelijkheid van de provincie mocht blijken dat de procedure voor de verleende vergunning inderdaad onvoldoende is gebleken?

Wij hebben geen enkele aanleiding of reden te veronderstellen dat 'de procedure voor de verleende vergunning onvoldoende is geweest'. Alle geldende vergunningen zijn uitgebreid behandeld in juridische procedures; in sommige gevallen tot en met de Raad van State. De vergunningen hebben daarin standgehouden of zijn daar waar de Raad van State aanvullend en/of afwijkend heeft geoordeeld, met juridische zorgvuldigheid aangepast aan die uitspraken.

Voor de vergunningswijzigingen die nu in behandeling zijn met betrekking tot BBT-maatregelen 36 en 65 (zie de vragen 8 en 9) rekenen wij erop dat deze in de verdere juridische procedures standhouden, maar wij wachten de verdere juridische procedures af.

17. De gedeputeerde stelde dat binnenkort monitoring en onderzoek naar ultrafijnstof gaat plaatsvinden. Er bestaan naar ons weten geen normen voor ultrafijnstof, hoewel het wel hele schadelijke gezondheidseffecten heeft. Wat gaan de GS precies doen met die resultaten naar ultrafijnstof?

Er bestaan inderdaad nog geen normen voor ultrafijnstof. Wij voeren deze proef uit om een vergelijking te kunnen maken met bijvoorbeeld de ultrafijnstofconcentraties bij Schiphol. Meer dan een indicatie van de blootstelling zal dit echter niet zijn. Pas wanneer het RIVM haar onderzoek naar ultrafijnstof bij Schiphol heeft afgerond, is er meer te zeggen zijn over de gezondheidseffecten. De resultaten van dat onderzoek worden medio 2021 verwacht.

18. Welke middelen heeft de provincie tot zijn beschikking om bij constatering van gezondheidsgevaar als gevolg van te veel uitstoot van allerlei stoffen, te handhaven en de uitstoot aan te pakken?

De heer Bakker heeft dit in de technische briefing voorafgaand aan de commissievergadering nauwkeurig toegelicht en gedeputeerde Tekin heeft dit in kortere bewoordingen herhaald tijdens de vergadering. OD NZKG handhaaft op emissies en niet op gezondheidsgevaar. Hierin zit uiteraard wel een koppeling. Wij verwijzen verder naar het verslag van de vergadering van de commissie en wij diepen graag - dan nog levende - vragen uit in het voorgestelde gesprek voor het zomerreces (zie <https://api1.ibabs.eu/publicdownload.aspx?site=noordholland&id=1100111116>).

19. Het rapport van RIVM geeft aan dat uit de grafietmonsters bleek dat het extra kankerrisico als gevolg van blootstelling aan PAK's onder het risiconiveau ligt van wat in Nederland als verwaarloosbaar wordt geacht. Maar tegelijk bleek dat de hoogst gemeten hoeveelheid PAK's van de 'eerste veegmonsters' (de monsters genomen vóór de grafietregen) een factor 2,6-7,5 hoger ligt dan de hoogst gemeten waarde van de uiteindelijke grafietregenmonsters. Uitgaande van deze PAK-hoeveelheden zou

het extra kankerrisico in geval van een langdurende herhaalde blootstelling boven het verwaarloosbaar risico uitkomen. Dat betekent dat er zelfs nog los van de grafietregen, een mogelijk ernstig gevaar is voor de volksgezondheid. Wat gaan de GS doen om dit gevaar beter te monitoren en per direct aan te pakken?

Om wetenschappelijk verantwoorde uitspraken te kunnen doen, is het nodig om te weten hoe lang de periode is waarin de neerslag heeft plaatsgevonden. Van het 'eerste veegmonster' was dit niet bekend, het is mogelijk dat dit stof er al lang lag. Voorafgaand aan het uiteindelijke meting heeft het RIVM de plek daarom schoongemaakt, zodat zij wisten dat het om een periode van elf dagen (inclusief een grafietregen) ging. Op basis daarvan was hun oordeel dat het risico als gevolg van blootstelling aan PAK's 'verwaarloosbaar' wordt geacht.

De blootstelling aan PAK's door inhalatie wordt gemonitord in de luchtmeetstations in Wijk aan Zee, IJmuiden en Beverwijk West. In de jaarrapportages die door de GGD Amsterdam worden verzorgd en die jaarlijks aan uw Staten worden aangeboden, is te lezen dat deze onder de grenswaarde blijft. Dit zullen we blijven monitoren.

20. Hoe kan het dat de GS al jaren beweren dat alle uitstoot van Tata Steel/Harsco binnen de gezondheidsnormen blijft, maar dat als het RIVM één keer veegmonsters neemt meteen blijkt dat er wél allerlei ernstige gevaren voor de gezondheid zijn? Hoe gaan de GS ervoor zorgen dat dit soort fouten in de toekomst worden voorkomen?

In haar risico-inschatting heeft het RIVM niet geconcludeerd dat er ernstige gevaren voor de gezondheid zijn, maar dat de geschatte blootstelling 'ongewenst is voor de gezondheid'.

Voor de duiding van de onderzoeksresultaten dient een onderscheid te worden gemaakt tussen de verschillende blootstellingsroutes: via hand-mondcontact, via inhalatie, of via het eten van gewassen. Daarnaast dient een onderscheid te worden gemaakt tussen incidentele en langdurige blootstelling. In haar onderzoek heeft het RIVM gekeken naar de risico's van hand-mondcontact bij grafietregens. Grafietregens zijn echter incidenten waarbij in één keer hoge concentraties van bepaalde stoffen vrijkomen. Wat de gemiddelde blootstelling via hand-mondcontact over een langere periode is, weten we op dit moment niet, daarvoor zou aanvullend onderzoek nodig zijn. Ook weten we niet wat de risico's zijn van blootstelling via het eten van gewassen, dit is niet onderzocht.

De stelling dat de uitstoot van Tata Steel/Harsco binnen de normen blijft, heeft vooral betrekking op de luchtkwaliteit. Inhalatie is niet meegenomen in het onderzoek naar de grafietregens, maar de luchtkwaliteit in de IJmond wordt doorlopend gemonitord. De meetstations van het luchtmeetnet laten zien dat de jaargemiddelden voor diverse stoffen in de lucht (ruimschoots) onder de normen blijven. Dat gaat zowel om bijvoorbeeld fijnstof, stikstofdioxide, PAK's als om zware metalen.

Wij streven ernaar de uitstoot van schadelijke stoffen zoveel mogelijk te beperken. We doen dit door in de

vergunningverlening eisen te stellen aan de uitstoot van stoffen. De naleving controleren wij dit door middel van toezicht en handhaving. Daarnaast voeren wij steeds meer metingen uit naar de aanwezigheid van schadelijke stoffen in de lucht, bijvoorbeeld via het project Hollandse Luchten.

21. Tijdens dezelfde commissievergadering gaf OD aan dat ze het behoorlijk druk hadden. De Gedeputeerde heeft aangegeven dat er bij het nieuwe coalitieakkoord extra geld wordt vrijgemaakt voor de Omgevingsdiensten. Is er onderzoek gedaan naar eventuele (toekomstige) capaciteitsproblemen bij de Omgevingsdiensten? Waar is anders het extra bedrag dat nu wordt vrijgemaakt voor de Omgevingsdiensten precies op gebaseerd? Kunt u garanderen dat er voldoende geld wordt vrijgemaakt om mogelijk te maken dat de Omgevingsdiensten al hun taken goed en nauwkeurig kunnen verrichten? Hoe verhouden de uitspraken van de gedeputeerde zich tot de gelden die in de Kaderbrief 2020 zijn aangekondigd voor de OD?

De extra middelen in de Kaderbrief 2020 worden vrijgemaakt voor de samenwerking met de omgevingsdiensten (het verder professionaliseren opdrachtgeverschap en het beheersen van risico- en aandachtsdossiers). Onze bijdrage aan OD NZKG is gebaseerd op de uitvoeringsprogramma's die uw Staten jaarlijks ontvangen. Als er meer taken worden uitgevoerd dan staan daar meer middelen vanuit de provincie tegenover. In die zin heeft OD NZKG voldoende middelen om aan de capaciteitsvraag te voldoen.

In het coalitieakkoord staat dat wij erop toezien dat de Europese en landelijke normen worden gehandhaafd. Hiertoe intensiveren wij de bestaande monitoring en handhaving (€ 4 miljoen extra voor handhaving natuur- en milieutaken en energiebesparing). Wij leggen geen hierbij geen bovenwettelijke normen op. Wel gaan we met betrokken partijen in gesprek om te verkennen waar de WHO-normen, versneld kunnen worden gerealiseerd.

Personeelsbeleid is een interne taak en verantwoordelijkheid van de omgevingsdiensten. Aandachtspunt hierbij is de huidige krappe arbeidsmarkt. In het kader van onze verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van de taakuitvoering heeft gedeputeerde Tekin regelmatig overleg met de directeuren van de omgevingsdiensten over de problematiek van het verkrijgen van voldoende gekwalificeerd personeel.

22. Tata Steel/Harsco-terrein ligt vlakbij NNN/Natura2000. Hoe monitoren GS de impact van de activiteiten van Harsco/Tata Steel op dat gebied? Welke middelen zet de provincie daarvoor in? Wat zijn de conclusies van die monitoring?

Wij monitoren de ontwikkeling van de natuurwaarden (N2000 en NNN) van het betreffende gebied. Hiertoe wordt elke zes jaar een flora-inventarisatie uitgevoerd en elke twaalf jaar een vegetatiekartering. Ook wordt er elke zes jaar de broedvogels geïnventariseerd en zijn er diverse meetplots waar elke drie jaar planten worden gemonitord. De resultaten van deze monitoring worden onder meer bij de evaluatie en vaststelling van het

N2000-beheerplan gebruikt en bij de artikel-17-rapportage die naar Brussel wordt gestuurd.

De impact van Harsco/Tata Steel op het gebied worden niet afzonderlijk gemonitord. Hierover kunnen dan ook geen conclusies worden getrokken. In de Natura-2000-beheerplannen staan de trends van de habitattypen en soorten vermeld. Wanneer de nieuwe vegetatiekartering beschikbaar is dan kan er iets over de trends voor vegetatie worden gezegd.

23. Tata Steel/Harsco is slechts één bron van vervuiling in de provincie. Bent u het met ons eens dat de provincie ook bij andere bronnen (verkeer, luchthaven, industrie, grote landbouwbedrijven) nauwkeuriger potentieel gevaarlijke uitstoot moet gaan monitoren? Zo nee, waarom niet?

Ja. De luchtkwaliteit wordt reeds gemonitord via het officiële luchtmeetnet (zie: www.luchtmeetnet.nl). Jaarlijks verschijnen hierover rapportages, binnenkort verschijnt de rapportage over het jaar 2018. Wij willen dit echter uitbreiden met sensormetingen op plekken met een zware milieubelasting, bijvoorbeeld het Noordzeekanaalgebied. We zijn hiermee gestart door middel van het project Hollandse Luchten.

In het collegeprogramma scheppen wij de voorwaarden voor een bredere aanpak onder de noemer 'Gezonde leefomgeving'. De exacte uitwerking leggen wij te zijner tijd graag voor aan uw Staten. Objectieve cijfers, transparantie, het oordeel van onafhankelijke deskundigen en directe betrokkenheid van Noord-Hollanders bij het inrichten van een gezonde leefomgeving vinden wij belangrijk.

24. Kunnen GS uitsluiten dat er bij andere grote bronnen van vervuiling in de provincie (bijv. onder de rook van Schiphol) grotere gezondheidsrisico's zijn dan tot nu toe werd gemeten?

Nee, dit kunnen wij niet uitsluiten. De enige manier om hierachter te komen, is door meer onderzoek te doen en meer metingen te verrichten. Hier zullen wij de komende jaren dan ook op inzetten.

25. In de Omgevingswet zijn vier belangrijke Europese milieubeginselen opgenomen, waaronder het voorzorgsbeginsel en het beginsel van preventief handelen. Bent u het met ons eens dat die beginselen onvoldoende zijn toegepast in het geval van Tata Steel/Harsco? Op welke manier gaan de GS deze milieubeginselen in de toekomst beter toepassen?

Nee, Wij zijn het niet met u eens dat de Europese milieubeginselen onvoldoende zijn toegepast. In de vergunningverlening kijken wij scherp naar de milieuaspecten en mogelijkheden om eventuele schadelijke uitstoot zoveel mogelijk te beperken. De Europese milieunormen zijn daarbij het uitgangspunt. Tata Steel is echter een complex bedrijf waarbij in de uitvoering omissies kunnen optreden. Wij houden hier toezicht op en grijpen in indien dit nodig is. Wel heeft de situatie met de grafietregens ons geleerd dat we hier nog meer bovenop moeten

zitten en doorlopend moeten sturen op het zoveel mogelijk beperken van de uitstoot en overlast.

26. Noord-Hollanders hebben eerder in een publieksonderzoek van de provincie aangegeven het 'verbeteren van de luchtkwaliteit' van zeer groot belang te vinden en deze opgaven te verkiezen boven economische doelen. Welke concrete stappen gaan GS nemen om beter te voldoen aan deze wens van Noord-Hollander? Als de GS moeten kiezen tussen verbeteren van luchtkwaliteit en economische groei, kiezen ze dan altijd voor betere luchtkwaliteit?

Het nieuwe collegeprogramma is helder over onze inzet op dit punt: wij zetten sterk in op het verbeteren van de kwaliteit van de leefomgeving. De gedeputeerde Tekin heeft in vergadering van de commissie aangegeven dat op het snijvlak van gezondheid, leefbaarheid en VTH-taken in Nederland en de provincie nog een wereld te winnen is. De nieuwe coalitie gaat daar meer op inzetten. Wat het zwaarst is, moet het zwaarst wegen. Vanzelfsprekend zijn de daarbij gebonden aan wet- en regelgeving, maar waar mogelijk zoeken wij de ruimte voor verbetering op.

27. Kan de gedeputeerde garanderen dat hij de gezondheid van mensen en andere dieren altijd op de eerste plaats en boven economische belangen stelt?

Wij kunnen garanderen dat ons college altijd zal inzetten voor een besluitvormingsproces waarbij belangen integraal worden afgewogen en waarbij gezondheid zwaar wordt meegewogen.

28. Kan de gedeputeerde een chronologisch feitenoverzicht geven over zijn gesprekken met de directie van Tata Steel/Harsco en daarbij aangeven welke afspraken hij heeft gemaakt met de directie van het bedrijven / de bedrijven?

Onderstaand is een chronologisch overzicht te vinden van de gesprekken die met de directie van Tata Steel/Harsco zijn gevoerd sinds oktober 2018. Voor die tijd vond er eenmaal per half jaar een regulier gesprek plaats.

Een kanttekening bij de gesprekken is dat deze informeel waren, de formele gesprekken worden gevoerd door OD NZKG. Er is steeds gesproken over de grafietregens en maatregelen waarmee de overlast kan worden beperkt. De resultaten daarvan zijn zichtbaar in de vorm van diverse toezeggingen die naderhand op schrift zijn gesteld.

Data gesprekken:

- 2018: 30 oktober, 13 november en 19 december.
- 2019: 19 januari, 1 februari, 14 februari, 28 februari, 5 maart, 25 maart, 17 april, 16 mei, 3 juni en 12 juni.